

Puhemiesneuvosto 26.9.2023

Täysistuntokäytännöt

Täysistuntosali on eduskunnan päätöksenteon ja poliittisen keskustelun tärkeä areena. Jokainen kansanedustaja kantaa osaltaan vastuun siitä, minkälainen kuva eduskunnasta ja eduskuntatyöstä kansalaisille muodostuu.

Jäljempänä on koottu näkökohtia täysistunnossa käytävistä debateista, suullisista kyselytunneista, puheaikojen noudattamisesta, asioiden aikataulutuksesta, äänestysistä sekä muista salityöskentelyssä huomioon otettavista seikoista. Näkökohdissa on otettu huomioon puhemiesneuvoston 12.3.2019 antamat aihepiirejä koskevat ohjeet.

Vastauspuheenvuorot ja debatit (V-painike)

Puhemies voi myöntää harkintansa mukaan ja määräämässään järjestyksessä yhden tai kahden minuutin pituisia vastauspuheenvuoroja. Vastauspuheenvuoron tulee liittyä kiinteästi käynnissä olevaan debattiin tai edelliseen puheenvuoroon. Kaikkien asioiden yhteydessä debattia ei ole tarkoituksenmukaista käydä ja pääsääntöisesti se pyritään pitämään suhteellisen lyhyenä.

Puhemies päättää debatin aloituksesta ja sen pituudesta oman harkintansa mukaan!

Debattipuheenvuoroja myönnettäessä puhemies ottaa huomioon seuraavia näkökohtia:

- ryhmäjohtajilla on yleisvelvoite tuoda eduskuntaryhmän kanta kulloinkin käsittelyssä olevaan asiaan, sama koskee puolueiden puheenjohtajia ja varapuheenjohtajia,
- valiokuntavastaavilla ja ao. valiokunnan jäsenillä on kussakin käsiteltävässä aiheessa erityistä annettavaa käynnissä olevaan keskusteluun,
- edustajan aikaisempi toiminta ja pitkäaikainen paneutuminen käsittelyssä olevaan asiaan,

- edustajien mahdollisuus tuoda uusia näkökulmia aiheeseen,
- edustajan aiemmat debattipuheenvuorot,
- tasapuolisuus ryhmien välillä huomioiden myös eduskuntaryhmien koko,
- ministereille mahdollisuus vastata heille esitettyyn kysymykseen.

Mikäli debatissa mainitaan toisen edustajan nimi, esitetään suora kysymys tai väite, voi puhemies myöntää ao. edustajalle vastauspuheenvuoron. Vastauspuheenvuoron ajoitus on puhemiehen harkinnassa.

Seisomaan nouseminen kesken keskustelun tarkoittaa, että edustajalla on sanottavaa juuri parhaillaan puhuvan edustajan puheenvuoroon (seisomaan nousemisen ei ole tarkoitus olla muistutus siitä, että on aiemmin pyytänyt puheenvuoron).

Mikäli keskustelun aihepiiri on laaja, voi puhemies ehdottaa keskittyväksi hetkeksi aikaa yhteen osa-alueeseen kerrallaan, jolloin taataan keskustelun elävyys ja mielenkiintoisuus.

Oma eduskuntaryhmä on ensisijainen paikka keskustelulle, joka koskee tyytymättömyyttä puhemiehen vastauspuheenvuorojen jakamistapaan. Mikäli oma eduskuntaryhmä ottaa asian esille, puhemiehistö käsittelee käytyä debattia.

Suullinen kyselytunti

Käytäntönä on ollut, että suullinen kyselytunti aloitetaan suurimman oppositior ryhmän kysymyksellä. Ryhmät ilmoittavat keskuskansliaan etukäteen kysyjän/kysyjien nimen ja halutessaan aiheen/aiheet (enintään kaksi). Samaa aihepiiriä koskevat kysymykset voidaan käsitellä samanaikaisesti, samassa yhteydessä.

Hallitusryhmien edustajien kysymykset painottuvat kyselytunnin loppuun. Myös näistä kysymyksistä voidaan mahdollistaa lyhyt keskustelu varsinkin tilanteissa, joissa aihe kiinnostaa monia edustajia. Suositus on, että hallituspuolueiden edustajat esittävät kysymyksiä oman puolueensa ministerille vain erityisen painavasta syystä.

Lisäkysymystä ei myönnetä automaattisesti vaan harkinnan mukaan. Lisäkysymysten tulee liittyä varsinaisen kysymyksen aiheeseen.

Puheaikojen noudattaminen

Puheenvuorot pidetään istuntosalin puhujakorokkeilta tai edustajan omalta paikalta. Valtioneuvoston jäsenet käyttävät puheenvuoronsa joko ministeriaitiosta tai puhujakorokkeelta.

Puhujakorokkeelta pidettävän puheenvuoron suositeltava pituus on enintään 7 minuuttia ja esittelypuheenvuoron suositeltava pituus on enintään 10 minuuttia. Puhemiesneuvosto päättää ryhmäpuheenvuoron kulloisestakin pituudesta, ryhmäpuheenvuoron pituus on useimmiten enintään 7 minuuttia ja nopeatahtisessa keskustelussa puheenvuoron pituus on enintään 5 minuuttia. Edustaja saa käyttää enintään 3 minuutin pituisen puheenvuoron paikaltaan.

Puheaikojen noudattaminen luo puitteet täysistuntokeskustelujen sujumuudelle ja tasapuolisuudelle. Puheaikojen noudattamisen merkitys korostuu erityisesti suullisilla kyselytunneilla ja debateissa, joissa puheenvuorot saavat kestää pääsääntöisesti enintään 1 minuutin.

Asioiden aikatauluttaminen

Täysistunnossa käsiteltäville asioille voidaan asettaa puhemiesneuvoston päätöksen mukaisesti aikataulutetut määräajat. Asioiden aikatauluttamista käytetään useimmiten lähetekeskustelussa olevien hallitusten esitysten osalta.

Mikäli asiakohdan puhujalistaa ei ehditä määräajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan saman päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan asiakohtaan.

Äänestysten ajankohdat

Ennakoitavissa olevat äänestykset pyritään keskittämään keskiviikkona ja perjantaina pidettävien istuntojen alkuun.

Ennakoimaton äänestys pyritään järjestämään sen esittämistä seuraavan päivän istunnossa.

Tietoteknisten laitteiden käyttö täysistuntosalissa

Edustajat voivat käyttää täysistuntosalissa tietokoneita, taulutietokoneita ja puhelimia, koska asiakirjoja ei jaeta saliin paperisina.

Tietokone, taulutietokone ja puhelin soveltuvat täysistuntopuheenvuorojen apuvälineeksi sekä muistiinpano- ja tiedonhakuvälineeksi. Puhujakorokkeella tietokoneen käyttö ei ole suotavaa ja puhelinta ei tule käyttää salissa puheluiden hoitamiseen.

Laitteiden tulee olla kytkettynä äänettömälle ja käytön tulee olla muutoinkin huomaamatonta. Laitteiden käyttöä tulee välttää äänestysten, suullisten kyselytuntien ja juhlaistuntojen aikana.

Kuvaaminen/videointi täysistuntosalin permannolla on istunnon aikana kiellettyä. Muutoin kuin istunnon aikana kuvaaminen on sallittua vain kuvattavan/kuvattavien suostumuksella. (PmNP 74/2019 vp, 16.12.2019)

Muita huomioon otettavia seikkoja (parlamentaarinen kielenkäyttö, pukeutuminen, ruokien ja juomien tuominen saliin yms.)

Täysistunnoissa on syytä välttää häiritsevää liikehdintää, kuten allekirjoitusten keräämistä aloitteisiin ja kysymyksiin. Muutoinkin on suotavaa, että yksityiset keskustelut käydään salin ulkopuolella.

Täysistuntosaliin ei ole soveliaista tuoda ruokia tai juomia. Makeispussit tms. tulee sijoittaa laatikoihin.

Parlamentaarista kielenkäyttöä ja esiintymistä rajaavat perustuslain vaatimukset vakaasta ja arvokkaasta käytöksestä (esiintymisestä) sekä vaatimus olla loukkaamatta toista henkilöä. Vuosien aikana on kehittynyt parlamentaarinen puhetapa, johon kuuluu mm. puhuteltavan teitittely ja kutsuminen edustajaksi. Myös puhemiestä teititellään (esim. Arvoisa puhemies / Arvoisa rouva puhemies). Puheenvuoroissa tulee noudattaa vakaata ja arvokasta käytöstä, vaikka edustaja puheenvuorossaan siteeraisi toisen henkilön tekstiä tai kertomusta.

Puolueita ja puolueyhmiä on tapana puhutella kirjakielen termein tai sellaisin lyhentein, joita ryhmät itse käyttävät.

Puheenvuoroa puhujakorokkeella pidettäessä mukana ei saa olla havaintovälineitä.

Edustajan vakaaseen ja arvokkaaseen esiintymiseen on vakiintuneen käytännön mukaisesti katsottu kuuluvan asiallinen ja siisti pukeutuminen (vähintään ”business / smart casual”).

Myöskään selkeän mielenilmauksen osoittaminen pukeutumisella ei kuulu parlamentaariseen käytökseen. Esimerkiksi paitojen, kookkaiden rintamerkkien, huivien, pantojen, liinojen, maskien tai muiden vastaavien käyttö, joilla osoitetaan kannatusta tai vastustusta jotakin poliittista, yhteiskunnallista tai kaupallista asiaa tai liikettä kohtaan, ei kuulu parlamentaariseen pukeutumistapaan. Edustajien pukeutumiselta edellytetään neutraalisuutta.

Puhemiehet ohjaavat tarvittaessa pukeutumisetiketin tulkinnassa.